

KÁRPÁTI LAPOK

A turistaság, a honismeret és a természetvédelem terjesztésére
Kiadja a Magyarországi Kárpát Egyesület

Szerkesztő: Nagy Péter, peter.nagi@t-online.hu

Internet: <http://www.karpategyesulet.hu>

Postacím: 1244 Budapest, Pf.: 800.

Az „Északi Zöld”

A címbeli cikksorozatot ez évi májusi számunkban kezdtük. Mi is ez valójában? Emlékeztetőként az ötletgazdát idézem: „Az »Északi Zöld« elnevezéssel egybefüggő, zöld sávjelzésű, elsődlegesen az államhatár mentén (határnyiladékok, határutak) vezető gyalogtúra-útvonalat kell kialakítani Balassagyarmattól Sátoraljaújhelyig, továbbá gyalogos bekötő útvonalakat kell kialakítani a már meglévő jelzett turista útvonal-hálózattól, továbbá egyes településektől, üdülőterületektől az Északi Zöld útvonal megközelíthetőségének biztosítására, 500 km összhosszúságban.” A kivitelezés nehéz terhét Mályi József alelnökünk vállalta magára, mi egyesületi tagok pedig, szép számmal segítettük a munkáját.

Az ötlet és a végrehajtás sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint a próba túra. Különösen értékes a vélemény, ha egyesületen kívüli kutyaolta végig az eddig elkészült útvonalat, vagy annak néhány részletét. Katona Csaba ózdi természetjáró nemcsak „gyalogolt”, de élményeit el is küldte lapunk olvasóinak. (2. old.)

A Gömöri-Erdőhát az Északi zöld útján

Bánréve – Domabáza sarka – Zabar vámbáz – Cered (55,7 km, 18 ó 35 p)

1. nap: Bánréve – Sajópüspöki – Pisszkor-fő (6,6 km, 2 ó 15 p) – Lieskovec – Mogyorós (15,6 km, 5 ó 15 p) – Pogány-vár (25,1 km, 8 ó 55p) – Őz-bérc – Barátfő (29,1 km 9 ó 45 p)
2. nap: Barátfő – Nagy-Golotka (50 p, 2,8 km) – Kopec-hegy (6,4 km, 1 ó 40 p) – Domaháza sarka (12 km, 3 ó) – Zabar vámbáz (20, 4 km, 6 ó 20 p) – Cered (26,6 km, 8 ó 50p)

Az Északi zöldnek elkeresztelt és a nevét színeiben is méltón tükröző útnak a Vajdavár-hegységen áthaladó (nemcsak a turisták által kevésbé ismert) szakaszát jártam be 2005. november 17. és 18. között. A Balassagyarmat, és Sátoraljaújhely között vonuló közel 500 km-es vándorút felfestését idén tavasszal kezdték el. Az út a Vajdavár-hegység északi részén az un. Gömöri-Erdőhátot végig a magyar szlovák államhatárt, a Rima-folyó, és a Hangony-patak vízválasztóját követi. Eltévedni tehát lehetetlenség. Őzdi lakos révén ezt a területet kimondottan jól ismerem. A Vajdavár-hegység név is új, de szerintem ez a legtalálhatóbb az összes között. Hívták ezt a homokkő vidéket, Őzd-Pétervásárai-dombságnak, Heves-Borsodi-dombságnak, Ó-bükknek, Kis-bükknek, de Belső-Kárpáti-szigethegységnek is. A jelzést Mályi József, és segítői 2005 május első napjaiban festették ezen a részen.

1 nap

Bánréve vasútállomásáról reggel 8 órakor kezdem a vándorlást. Kiballagok a 26-os számú fő közlekedési útra és a jelzésen pár perc alatt, elhagyom a falut. Az utam a Sajó széles lapályán hatalmas nyárfákkal kísérvé vezet át Sajópüspökibe. A Sajópüspöki hídtól indul minden év utolsó hétvégéjén a Sajó vadvízi túra teljesen a Tiszáig. A templom majd a temető mellett elhaladva az enyhén emelkedő utam a Kis, és Nagy völgy főjébe, eléri az országhatárt. A füves háton a határ mellett, egy karón, útjelző tábla. Mutatja, hogy Pisszkorfő 3 km-re, és 1 óra járásra esik. Az útjelző póznából csak ez az egy, a táblás van meg, pedig a **Kárpát Lapok** hasábjain olvasva arról szerezhettem tudomást, hogy a jelzést festők, leg-

Indulás a Bánréve vasútállomásról

alább 3 oszlopot is leszúrtak. „Szerencsére” a színes karót gyűjtögető emberek pont a táblást hagyták meg. Az utam felkaptat a Hangony, és Rima vízválasztó gerincére és innét kezdve az utam vezetési vonalát a vízválasztó főgerinc fogja megadni. A tetőkről északi irányba csodálatos panoráma fogadna, ha nem volna köd. A Gömörimedence hullámos felszínétől északra látni lehetne az Alacsony, és Magas-Tátrát, de a Rőcei-hegység Kakas-hegy 1409 m (Kohut), és a Stolica 1476 m hatalmas ércektől dús káló piramisait is. Most a köd miatt csak az alattam a szlovák oldalon megbújó Rima menti Velkenye (Vlkyna) szín magyar falu házait látom, és kutyáinak csaholását hallom. A Gerincen haladó utam Piszkorfő környékén cseres-tölgyesbe ér. Erdő kíséri utamat mind a két oldalon a Lieskovec tetejéig, aztán már csak a szlovák oldalon van fa. Néhol matuzsálemi óriási több száz éves hagyás tölgyek.

Az Uraji-völgy legelős oldali felett a Susa sarkán, több gerincen átvágó valamikor gyakran használt több száz éves mélyutat is keresztezek. Ezek a régi, Trianon előtti idők eltörölhetetlen összetartozás, jeleiként maradtak ránk. Némelyik olyan mély, hogy bizony hatalmas várárkoknak is beillenek. Mogyorós orom előtt jól rá lehet látni a falura. Az egyik susai vadgesztenyefa alatt írta 1850 tavaszán Tompa Mihály a Gólyához, című versét. A környék méltán híres költője eme verse miatt kétszer is volt a kassai börtön vendége. Az

Ez az útjelző szerencsére megmaradt

„Erdő kíséri utamat mind a két oldalon”

Uraji-patak forrásvidékén fekvő régi gömöri falu Susa, ma Ózd része. A Mogyorós ormon nem találok a Máji József által felszerelt táblákat. Kinek volt útjába az a deszka darab? Az oromról két oldalt több méter magas kőkény, és vadrózsa sövényfal kísér, mintha egy óriási vályúban haladnék legalább egy kilométeren át. No ez volt ám az igazi kerítés gondolom magamba, de biztosításként rozsdásodó drótháló maradványok is feltűnnek a szlovák oldalon. A kisebb nagyobb hullámba a nagyobb emelkedőket nélkülöző utam a szlovák oldalon a Jénei-tó felett meredekre vált, és extrazonális bükkösök tenyésznek rajta. Innét kezdve a szlovák oldal a Cseres-hegység Tájvédelmi körzet részét képezi teljesen a Zabar, és Gömörpéterfalva (Petrovce) közötti tetőig. Már dél is jócskán elmúlik mikor a Hangony melletti Tormák, legelős oldalainak gerincén, vascsövekre festett jelzéseket találok. No ezt szerencsére még nem bántották. Bár az ózdi megélhetési vasgyűjtők szenvedélyét figyelembe véve meddig fog itt állni?! Nem tudom. Bár ha idáig nem bántották! A Pogányvár régi őskori sáncait rejtőgető éles gerincein egyensúlyozva halad tovább az utam. Néhol tényleg olyan éles a gerinc, hogy éppen csak elfér rajta az ös-

vény. A homokkő sziklaalakzatairól szintén csodás kilátás fogadna, ha nem lenne köd. Dél felé a Bükk-fennsík északi magas pereme is látszana, a Bálványtól az Istállós-kövön át teljesen a Bél-kő hatalmas mészkőbányászat okozta sebhelyéig. A gerincút zárt erdőben halad, néhol meredek kaptatók, és hirtelen ereszkedők színesítik a tájat. Az egész Gömöri-Erdőhát legvadabb legelhagyottabb részén járok. Vaddal biztos, hogy sokkal gyakrabban találkozok a vándor, mint emberrel. Itt gyorsan előre is bocsátom, hogy a két nap alatt az úton egy teremtet lélekkel sem találkoztam. Pogányváron az útjelző tábla mutatja, hogy Barátfőig még 4 km van. Tervem szerint a mai napon legalább Barátfőig szeretnék mindenképpen eljutni. Ózbérc meredek kaptatója után beérkezik az utam a Biriny nyergébe, ahol egy kőből épített kereszt áll. Felettem a Biriny, az egész Gömöri-Erdőhát legmagasabb pontja, pár méter híján 400 méter, pontosabban 395 méter. Azt, hogy az országhatár kedves megalkotói soha nem jártak ezen a vidéken, a vezetése is jól tükrözi. A vidék sajátosságait nem ismervén, és az akkori térképek pontatlanságából fakadóan, azt gondolták, hogy a megrajzolt szekérút a tényleges vízválasztó tetőn halad végig.

A valóságban viszont a meredek csákóyszerű hegytetőt lefejezi az út. A határ kijelölők pedig a térkép utasításai szerint eljárván, és a könnyebb megoldást választván ezen a régi ősi utakon húzták meg az országhatárt. Ezért a terepi adottságoknak megfelelően a nyergeken át hol a Rima, hol a Hangony vidékén kalandozunk. Természetesen a terepen járás így jóval könnyebb, de azért megmászunk elég sok csúcst. A Biriny nyergéből egy mélyút mellett haladva kapaszkodik ki a jelzés a Barátfő tetejére, ahol az 1984-ben állított geodéziai torony áll. A köd nagy és mivel közel 10 órája úton vagyok a kilátóra feleslegesnek tartom a felmászást. A zárt erdőhátak felé magasodó toronyból csodálatos körpanorámát a köd átláthatatlan burka úgyis takarja. Tiszta időben északra, a Magas-Tátra, keletre a Zempléni-hegységig, nyugatra az Ajnácskő-Medves bazaltvidéke, dél felé pedig a Bükk-hegység zárna a látóhatárt. Most fényképezgetek a torony alatti útjelző táblákra, és a IX 34/4 határcölöpnél letérek a jelzésről a függőlegesen fára festett HANGONY feliratnál, és a Hilye-kő érintésével, leballagok a jó 1 óra járásnyira fekvő faluba. A zöld ezen a napon közel 30 km tettem meg.

2 nap

Másnap Ózdról a 6 óra 45 perckor induló domaházi busszal térek vissza Hangonyra. Sokkal szebb idő van, mint tegnap volt. Vakítóan ragyog a nap, a völgyek alján azonban mindenhol köd gomolyog. Ennek öröme a Barát-völgyből szarvasbögés hallatszik. Ez is ritka. Ilyenkor szarvasbögés! Mert, hogy szeptemberben zeng az erdő ezen a részen az orgonáló szarvasoktól az nem kunszt, de hogy ilyenkor november közepén. Nyolc óraker már megint a határnak azon a pontján állok, ahol tegnap elhagytam azt. Nyugtázom magamnak, hogy a Hangonyi kiterő plusz 10 km-be kerül. Aztán plusz 40 perces gerincút a zöldön, és már a Nagy-Golotka vágásos oldaláról figyelem a völgyek alján terjengő kődpaplant. A szlovák oldal felé a zárt öreg bükkösök nem engednek kilátást, a magyar oldal felé is csak a tarvágott részekről lehet látni. A Kopec-hegy tetejét tényleg elnézték vagy 100 méterrel Mályi Józsefék. No nem nagy probléma sokkal na-

A Barátfői kilátó

A tetőről időnként szép kilátás bontakozik

szinttartó orom, és sokkal jobban kitaposott út erősen hívogat Szlovákia felé, de nem engedek a csábításnak. Először a Domaháza mellett húzódó Felső-völgy baloldali gyeper tetejét járom végig, aztán az erdős jobb oldalit is. A szlovák oldalon a Macskás-patak felső szakasza mellett a csárdánál birkát legeltetnek. A ködfátyolból árnyszerűen bontakozik ki az Ajnácskői bazaltvidék hatalmas kúpja a Ragács (537 m). Domaháza felett több helyen is találni leégett erdei fenyveseket. Ezek a tavaszi zöld fű után sóvárgó birka pásztorok figyelmetlenségének tartós mementói. Domaháza felett az un. sarkon tábla nincs a fakitermelés, viszont folyik. Nem tudni, de lehet,

hogy nagy buzgalmukba a táblákat is letermelték? Most fenyőrigók, és süvöltők kutatnak a borókás bokrosokon. A tetőről időnként szép kilátás bontakozik a Hangony-völgy egyenletes magasságú hegyes-dombos vidékére. Enyhe hullámban a Répafő után elérem Borsod, Nógrád, és Gömör, most Szlovákia hármas határát. A tetőről körpanoráma. Előtte a Gortva forrásvidékének horpadásában a Básti-medence a Péterfalvi-tó, fölötte a Medves-Ajnácskői-bazaltvidék nemcsak a Kárpátok, hanem egész Európa legnagyobb bazaltplatója. A magyar oldalon a Tarna forrásvidékének süllyedésében Zabari-medence. Legelős hátakon először elérem a Péterfalva, és Zabar közötti köves utat majd a Péterfalva vám romos épületeit. Útjelző táblák mutatják, hogy Cered, még 6,2 km távolságra van, de Zabar sem lenne közelebb. Mint a neve, és a már erősen megviselt köves út is mutatja, hogy Trianon után 1950-ig itt határátkelőhely volt. Az enyhe, hullámos felszínű döntően kopár, és mezőgazdasági művelésbe fogott hátakon a Mise-hegy érintésével érek be a Tarna forrásának községébe a Vajdavár, és Medves-vidék határán elterülő Ceredre. Ezen a ponton befejezem a két napos 56 km felölélő vándorlásomat a zöld jelzésen. Aztán a falu széli ideiglenes határátkelőhelytől bebállagok a település központi részén lévő buszmegállóba.

gyobb dolog, hogy az út fel van festve. Az útjelző táblák is a helyükön. Készíték a 342 m magas tényleges Kopec-tetőn „csúsfotót” A kissikatori Árpád-kori körtemplom a hegytetőn, sejtelmesen bontakozik ki a Hangony-völgy ködtengerből. A Kopec tetejének öreg bükkösében fehérhátú fakopáncs keresgél. Ez a Kárpátok egyik legritkább harkályféle madara, de ezen a környéken még szép számmal található. A Petykebércen IX 28 határcölöpnél a jel hirtelen balra fordul, bár a

Merre tovább? Eligazít az útjelző

Kép és szöveg: **Katona Csaba, Özd**

Északi Zöld jelzéstfestés

Nyolcadik rész: Munka az Ipolyságban

2005. július 18-tól 28-ig.

Marci fiam ismét szabadult a kisiskolásokat súlytó nyári különféle táborozások terhe alól. Ismét el tudott jönni, segíteni nekem a jelzéstfestésben. Hogy ne legyen egyedül, ha unatkozna, eljött vele a szomszéd kisfiú is, Domján Bálint – Macó. Ha a két csirkefogó összekerül, akkor ott munka nem lesz. Ezért eljött még a szomszéd apuka is, Domján Gyula. Így már négyen voltunk. A vakációszerű munkához megfelelő táborhelyet kellett találnunk. Kapóra jött, hogy a közelben van Apáca-pusztá, akinek a tulajdonosával már tavasszal jó kapcsolat alakult ki. Annus Dezső megengedte, hogy a tanyáján állíthassuk fel a sátrainkat. Egy olyan helyet kaptunk, ahol a vadász társainak készített elő egy táborozó helyet. Lenyírt fű, kis focipálya, kerti tűzhely, padok, fedett konyha – vadfeldolgozó fogadja a vendégeket. Abszolút ideális hely a nomád életet kedvelőknek.

Az Északi Zöld jelzéstfestés munka és pihenés

Most, mikor ismét volt egy kis ideje, beültetett a terepjáró autójába és engem is körbevit a terepen a térség nevezetességeit megmutatni. (Korábban Stauróczy Tamást és Bánhidi Attilát kocsikáztatta meg.) Őszinte lelkesedéssel beszélt a festői környezetről. Ha az emberek szeretik az otthonukat, a környezetüket is óvják, széppé teszik.

Domján Gyula szobrász és matematika tanár. Kevés olyan emberrel találkoztam, aki olyan jól tud beszélni a gyerekek nyelvén, mint ő. Igazi jó lélek. (Az iskolában, ahol tanít, a nagy kamaszok kenyérre kenik, tönkreteszik.) Megpróbáltam a jelzéstfestéssel is foglalkozni. Gyula kapott egy vödört, benne festékekkel. A gyerekek is abból festettek. A tanyáról műúton, majd széles

Szécsény felől Nagylóc felé tartva, betértünk a Malom-völgybe. Ott a Szemkő oldalában megkerestük Erdélyi Sanyi bácsit, aki erdei vadállatokat nevel. Őzeket, szarvasokat, sőt még vaddisznókat is. A vaddisznók közül, többen a Budakeszi vadasparkba kerülnek. A mini állatkerti kitérő séta után érkezünk meg Apáca-pusztára. A tulajdonos Annus Dezső és munkásai nagy munkában voltak, csak arra volt ideje, hogy megmutassa a táborozó helyünket. A sátrakat még fel sem állítottuk, a két kiskamasz fociban, már alaposan elpáholta Gyulát. Én a konyhafészer adottságait kihasználva, az összes nálam lévő táblácskára ráfestettem a zöld turistajelzéseket. Őriásit haladtam. Teleraktam velük az összes asztalt. A nagy melegben gyorsan száradtak.

A napi munkák végeztével, Annus Dezső meglatogatott minket. Tavasszal, kicsit féltünk attól, mit fog szólni ahhoz, hogy a térségben új turista-jelzést akarunk elvezetni. Nagy örömmel fogad-

földúton kapaszkodtunk fel a Bogaras-hegyre. A hegyről szép kilátás nyílik vissza az Apáca-pusztára és túlra Nagylóc, Rimóc felé. Sikeresen eljutottunk Nagylócra, a falu kocsmájáig. Onnan visszasiettünk a tanyára, mert a gyerekeknek fontos dolgaink voltak. Délután az erdőből menetrendszerűen megérkeztek a tanyához szokott vaddisznók. Három felnőtt disznót nyolc kicsike követett. A tanyán elvegyültek a házi mangalica kocák között. A táborhelyünkről rálátni a tisztásra. Mintha páholyból néztük volna őket.

A délután gyorsan elszállt. Rám szakadt a kötelesség. El kellett látni a gyerekeket és magunkat. Főzőcskézés, fürdés lavórban, altatás. Amíg főztem, a gyerekek kikapcsolásában Gyulára bízhatom számíthattam. (Fociban megint alaposan elpáholták.)

Másnap reggel a tanyán dolgozó juhásztól, ill. a feleségétől, Marika nénitől tejet, kenyeret és fél kiló túrót kaptunk reggelire. A gyerekek a háziállatok körül bókászta. Egyszer csak gyors léptekkel közeledtek a táborunk felé. Nagy öntudattal követte őket négy kicsi, sárga liba. Amerre a gyerekek mentek, arra siettek a libák is. Próbáltam lefotózni, de nem lehetett visszaadni azt a bájos libegést, amit produkáltak. Videóval könnyebb lett volna. A legszebb nyári képeket az emlékezetembe véstem.

Reggeli után, Gyulát ismét felvértetem festő szerszámokkal. A két gyerek már nem festegetett, feltalálták magukat az erdőben. Hamar megtanultak különbséget tenni a Hántolándusz Humánikus (HH) és a Hántolándusz Brutálikus (HB) nyomai között. Most észak felé a Váradombra kapaszkodtunk fel. Legelőről kapaszkodik fel az út tölgyes erdőbe. Kb. kétszáz méterrel később ismét legelő szélére ér ki. Ennek megfelelően több vadászles található itt.

Gyula lelkesen követett engem, közben vigyázott a gyerekekre. Egyszer egy földút közepére letette a festő vödört. Néhány percre otthagya. Mire visszatért, már nem volt ott. Valaki elvitte. Alaposan átvizsgáltuk a környéket, a vödör nem került elő! Fantasztikus. Valaki a mocskos festékes vödört a kevéske festékekkel és a rossz ecsetekkel, ellopta. Így Gyula szomszédom festék nélkül volt kénytelen a fára gondolni a jeleket.

Ismerkedés a háziállatokkal

Nagy haladásra nem számítottam a gyerekek jelenléte miatt. Mégis jót haladtam. Sikerült sok oszlopot és iránymutató táblácskát kihelyeznem. Úgy érzem, alapos, minőségi munkát sikerült végezni, végeznünk. A gyerekek jól érezték magukat. Remélem, megmarad az élmény számukra. Nagylóc térsége elkészült. A táblácskák Kisgéc és Rimóc felé mutatnak, ahogy az a tavaszi útvenal-tervekben szerepelt.

Július 22-én délelőtt megérkeztek az anyukák (Kriszta és Erika). Örömmel nyugtázták, hogy a két apuka még él és virul, a gyerekek még nem állították fejére a világot. A gyerekeket vissza kellett vinni a városba. Várták őket az újabb táborok. Elbúcsúztunk a tanya dolgozóitól. Még meglátogattuk a Palóc Grand-kanyont. Vendégeim megcsodálták a konglomerátum falakat, majd elindultunk vissza a városba.

Ahogy tudtam, azonnal visszatértem az erdőbe. Befejeztem a kanyon szélén futó zöld kereszt jelzés festését. Az újabb táborunkat Szécsényfelfalu fölött a Felsősapkás-tetőn állítottuk fel Mónikával. A falu felől erdő határolt, a másik irányokba legelők helyezkednek el. Mivel a kijelölt út mentén nincsenek fák, kissé itt is fásitanunk kellett. Öt darab akác oszlopot és tizenegy darab iránymutató táblácskát helyeztünk ki. A jelzést először a mezőn vezetve, majd jól járható, könnyű

erdei úton összezártuk Nógrádszakál felé. Útközben érett, vad ringlőszívát találtunk. Jól belaktunk a nyár első gyümölcséből. Már alig vártam, hogy a nyár ehető legyen. Ahogy észak felé végeztünk, megindultunk déli irányba. A munka gyorsan ment, hiszen most kocsival is jól járható terepen dolgoztunk. Várt ránk a huszonkettes főút. Könnyen, jól haladtunk Király-hegy és Leszürge-hegy felé. Az akácerdőket legelők váltották. Legelők szélén vadászlesek álltak. Festettünk élő fákra és a vadászok állásaira. Túljutva Leszürgén, erdő szélén lévő napra törekvő bozotos nem engedett vissza az erdőbe. A főút felé haladva, egyre rosszabbra minőségű földútra értünk. Visszafordulni, nagy kerülőt tenni nem akartam. Mély keréknyomok mentén, nagyon

Egy hangulatos erdőrészlet...

óvatosan vezettem a kocsit. Megközelítem az árkot. Szépen ereszkedett lefelé, mikor a hátsó kereke mégis belecsúszott. Sebaj, van egy hidraulikus emelőm. Amíg az használható, nem kell kétségbe esni. Nagyon meleg volt. A nyár legmelegebb napja. Délután két óra, ahogy annak lennie kell. Ráadásul a kocsinak azon az oldalán kellett dolgozni, ahova teljes erőből sütött a Nap. A hidraulikát a kocsi alá sikerült varázsolni. Szépen felemeltem a hátsó keréknél. Amikor már éppen a kerék alá lehetett volna tenni egy akác oszlopot, akkor a kocsi ismét megcsúszott, a hátsó kerék maga alá gyűrte az emelőt. Na, most hogyan tovább? Szakadt rólunk a víz. Egy akác oszloppal, mint egy petrencés rúddal kissé megemeltem a kocsi farát. Kértem Mónikát, próbálja kiszabadítani az emelőt. Nem sikerült neki. Többszöri próbálkozás után kifulladtunk, feladtuk. Nem hittem, hogy segítséget kell kérnem. Ha van emelőm, nem kell segítség. Most volt is és nem is. Végső elszánással megrángattam az emelőt és kimozdult a kerék alól. A kocsit máshol emeltem meg. Egy akác oszlopot gyorsan a kerék alá toltam. Próbáltam úgy manőverezni, hogy ismét a két keréknyom közepén lévő vállra kerüljön a hátsó kerék. Néhány métert előre haladva, sikerült. A kocsit már jó helyen tudva, leállítottam a motor. Kifújtuk magunkat. Több, mint harminc percig tartott az a tusa, hogy visszanyerjük nyugalunkat, az alap pulzusszámunkat. A kocsiiban mindig tartok 20-30 liter vizet. A 22-es főutat elérve, az út menti fák takarásában, egyenként tetőtől talpig lefűrödtünk. Visszanyertük energiánkat. Újult erővel, megtisztulva indultunk Benczúrfalvára.

Bánhidi Attila sokat kutatta ezt a vidéket. Kereste az utat a műúttól Benczúrfalváig. A műút mellett, épített, mély árok húzódik. Híd, nem vezet rajta keresztül. Attila elképzelhetőnek tartotta, hogy a három-négy méter mély árokba egy beton rámpán le lehet ereszkedni, a kis patakon át lehet lépni, és a túloldalán úgy lehet folytatni az utat, hogy nem kell Endrefalva felé kerülni. Mónikával nem láttuk jónak az ötletet. Mi még valahogy átlépnénk rajta, de például egy kisgyerek, vagy idősebb turista már biztosan nem vállalkozna rá. Ha a patak áradásban van, vagy a betonrámpa jeges, akkor már mi sem tudnánk átjutni rajta. Mindegy, Attila utasításának megfelelően kell az útvonalat kialakítanom. Ha eltérek az utasítástól, akkor magamra húzom a bajt. Legfeljebb a csatorna mindkét oldalára kiállítok egy-egy oszlopot, rajta táblákkal. A táblákra

ráfestem: „Északi Zöld“, az útvonal szellemi atyjának nevét és a mobil telefonszámát. Ez itt komoly akadály. Valami nagyszerű ötletre van szükség a megoldásához, vagy egy hídra. Továbbálltunk Benczúrfalvára.

A faluba beérve azonnal látszott, hogy nincsen gazdája. Tornakápolna polgármestere fontosnak tartotta, hogy a húszfős falunak megmaradjon a működő faluboltja. Rendszeres időközönként kinyitott. Ha nem volt nyitva, a boltos Juliska nénit fel lehetett zargatni, a boltot ki lehetett nyitni. Benczúrfalva sokkal nagyobb falu, mint Tornakápolna. Még sincs soha nyitva sem a kocsmája, sem a boltja. A falut valami titkos remény miatt bekebelezte Szécsény városa. Talán a város ettől még nagyobb lesz. A kis árva falu pedig sorvadásnak indul, elnéptelenedik. A lakossága egyre fogy. A gyönyörű hegyi falucska – Tornakápolna polgármestere igyekszik az újonnan betelepülőket korlátozni.

Mónikával letettük a lantot, vagyis a festékes vödreinket. Felfedezőútra indultunk. Kerestük az Észak-nyugati átjárót. Kerestük a Kő-bérc oldalában lévő utat, amiről Attila beszélt. A falu keleti részéről észak felé, szép katlanon keresztül feljutottunk egy akác ágakból készített kereszt-

Mi örömmel csináljuk, de egyre többen morcosak az Északi Zöldre

területén áthúzzunk egy zöld csíkot, elmagyarázni neki azt, amit nekünk illene elmondanunk. Visszahallottam, hogy kissé morcos volt a magánterület-sértés miatt. Ha nem békül, a jelzésünk nem lesz hosszú életű a portáján.

A tavacskától visszafordultunk Benczúrfalvára. Az Ipolysági részekén, bár sokat jutottunk előre, több lyukat hagytunk. Ezek egy darabig meg is maradnak. A 22-es út felé vezető Északi Zöldet Attilával még meg kell beszélni. Attilának azt még ki kell gondolnia. Mi a terepen, nem jutottunk előre egy métert sem. Attila talán okosabb lesz az íróasztala mellett.

Kép és szöveg: Mályi József, MKE

hez. Nem volt meghántolva. Onnan bejártuk az egész tetőt. Észak felé vezető ösvény nyomait sem láttuk. Csak nagy bozótost, mindenütt. Biztosan mindenén át lehet törni, mindenhova lehet jelzést rakni, de gondolni kell arra is, hogy nem csak mi járjuk a hegyeket. Nálunk vannak ügyesebbek is és vannak gyengébbek is. Elképzelésünk nem lévén a folytatásról, visszatértünk a kastélynál hagyott kocsinkhoz.

A kastély üresen magában áll. A szomszéd-ságában még mindig üzemel Benczúr Gyula műterme. Állandó jelleggel használták. Benczúr Gyula után Szabó István, majd jelenleg ifj. Szabó István szobrász mesterek dolgoztak benne. Mónikával megnéztük a műtermet. Mindenkinek ajánlom.

Másnap a „zűrös részekén” túllépve, egy újabb lyukat hagyva az Ipolyságban, elindultunk Kisgéc felé. Ha nagyon jól haladunk, összeköthetünk a Nagylóc résszel. Nem sikerült csodát tenni. A szokásos tájkép fogadott. Itt-ott akácok, néhol kaszáló, vadászmező, vadászles. Kisgéc fölött Észak-keletről szépen gondozott kis tavacs-kához értünk. Sajnos a tulajdonosával nem találkoztunk. Jó lett volna elnézést kérve tőle, hogy a

Kísért a múlt

Emlékezés Czárán Gyulára

**2006. január 06-án lesz 100 esztendeje, hogy elhunyt Seprősi Czárán Gyula, a „Bihar hegység Apostola”!
Mint tisztelője, pár sorban felidézném életútját, munkásságát, méltatnám emberi nagyságát.**

A „Természetjárás apostola” életútja

Seprősi Czárán Gyula 1847. augusztus 23-án született az Arad vármegyei Seprősön. Családja örmény származású volt. Középiskoláit Aradon és Pozsonyban végezte kitűnő eredménnyel. Édesapja kérésére jogot tanul 1865-67-ben Pesten, majd Bécsben. Az 1871-ben kitüntetéssel végzett első szigorlata után további tanulmányait súlyos betegsége miatt be kell, hogy fejezze. Majdnem meghal hólyagos himlőben és azt követő tüdőgyulladásban.

Édesapja hazarendeli Seprősre, hogy segítsen a gazdálkodásban. Ezen időszakban bejárja Ausztriát, eljut Franciaországba, Olaszországba, Németországba, Svájcba, de eljutott Konstantinápolyba is. Seprős közelsége a Béli-hegységhez adta a lehetőséget, hogy közelebbről megismerje e szép vidéket. Innen már csak egy lépés a Bihar és ezt a lépést Ő nem mulasztja el megtenni. Elkerül Biharfüredre, ahol megérinti a táj szépsége és varázsa. A Biharfüred nevet Ő adja a hegyek közé zárt kis településnek.

Édesapja 1890-ben bekövetkezett halála után berbe adja és eladja a birtok egy részét és a bevételből finanszírozza feltáró, építő tevékenységét. 1892-ben beiratkozik a Selmecebányai Bányászati Akadémiára és azt sikeresen elvégzi. Az itt szerzett ismereteket felhasználja körútjai és barlangjai kiépítésében. Közben az Erdélyi Kárpát Egyesület tiszteletbeli tagja, a Királyi Magyar Természettudományi Társulat és a Magyarhoni Földrajzi Társulat rendes tagja lesz.

Menyházán bérel villát, ahol voltaképpen csak télen lakik, mert az év többi részét a Biharban tölti. A megszállottak kirtartásával rója a hegyeket, keresi a szebbnél-szebb természeti értékeket. Körutat épít a Szamos-Bazárhoz, a Rechiteli-vízeséshez, a Galbinához, a ponori Csodavárhoz. A Biharban 24 körutat épített, melyek együttes hossza megközelítette az 1000 kilométert. Legtöbb körútja Biharfüredről indul és úgy tervezte őket, hogy gyalog és lóval jól bejárhatóak legyenek. Sajátos módszerrel, úgynevezett Bihar-lépésben adja meg a távolságokat. Körútjainál kétféle időadattal szolgál. A szükséges pihenőidővel és a teljes túraidővel.

A feltáró, az író és a keresztapa

Czárán Gyula nagy munkát végzett a Bihar és Királyerdő barlangjainak feltárása során. 1903-ban megkezdi kiépíteni a Révi-barlangot, feltárja és kiépíti a Mézedi-barlangot. A Galbinában a Táborhegy oldalában szállásként berendezett barlangból járja a környéket, vezeti túráit, kalauzolja a „Bihar szerelmeseit”. A Mézedi-barlangban a túrákat általában éjszaka vezette és innen az Éjféli-körút elnevezés. Czárán Gyula színes egyéniségére utal, hogy Bihari útjaira mindig magával vitte a háromoktávós néma zongoráját és esténként azon játszott.

Írói munkásságának a része az 1896-ban kiadott Biharfüredi regék, melyben a Bihar regéit, mondáit gyűjtötte csokorba. 1901-ben, majd 1903-ban bővített formában kiadja a „Kalauz a Biharfüredi kirándulásokra” című könyvét. Számos alkalommal jelennek meg írásai a Turisták Lapja, Biharország, Erdély, Nagyvárad illetve a Szabadság című újságokban.

A Bihar vidék földfeletti és földalatti természeti látnivalók nagy részének Ő a keresztapja. Elnevezéseit a görög-római és zsidó-keresztény mitológiából merítette. Ezen elnevezések nagy része még a mai napig is létezik.

Czárán Gyula a magyar nyelven kívül jól beszélt a francia, német, olasz, román nyelvet. Széles látókörű, művelt ember volt.

Kutatott az utolsó leheletéig

Már súlyos betegen 1905. december 5-én érkezik Belényesre, ahol a barátai alig ismerik fel. Elmondja, hogy a fadóntó munkások tönkretették a Galbina területét, ezzel tönkretették a munkáját. Közvetlenül halála előtt megfigyeléseket folytatott a kalugyeri Dagadó forrásnál. 1905. december 14-16 között a nagy hideg ellenére folytatta megfigyeléseit és sikerült megállapítania, hogy a forrás nem időszaki forrás, hanem állandó. Menyházára hazatérve 1906. január 6-án örökre lecsukja szemét a „Bihar Apostola”.

Sírján a felirat: „Csak az hal meg, akit elfelejtenek”

Összeállította: **Orbán Imre, MKE**

*Temetésén Szádeczky Gyula barátja a következőképpen emlékezik róla:
 „Nyugodjál drága barátom! Nemes életed nem pergett le hiába. Hegy, völgy, erdő, mező és patak századokig büszkén fogja hordani neved, a nép, mely a gyönyörű hegységet lakja, s kit te annyira szerettél, még unokáinak unokáiban is megtartja jószágod emlékét, a kialudt fáklyát, az elejtett hegymászóbotot, pedig ezer és ezer kar ragadja meg ismét.
 Lobogtatni fogja a fáklyát, használni fogja a botot nyomdokaidon útmutatásod szerint mindaddig, míg a természet csodás szépségei lelkesítenek.”*

Túraterv

Január

7. „Ismét az első túra”

Bükk hegység

Szarvaskő – Margit forrás – Les ház – Berva

Táv: 10 km, szint: 150 m, mi.: 3 óra

Találkozó: 7.00 óra, Eger máv pu.

Túrávezető: KEE, Köves Gyula, 20/326-4943

14-15. Emléktúra a Don Hőseiért

Soproni hegység

Sopron II. Világbáborús emlékmű – Húség zászló – Húség kút – Húség kapu – Erzsébetkert I. Világbáborús emlékmű – Hősök temetője – Vasbegy – Károly kilátó – Kemping – Harka – Harkai I-II. Világbáborús emlékmű – Istenszéke – Muck – Magas bérc – Urakasztala – Pisztrángos tó – Brennbergbánya – Havas bérc – Dr. Feber Dániel forrás – Béke kilátó – Új rét – Bögre-forrás – Fáber-rét – Tacsí árok – Várbely – Ultra – Manninger sír – Sopronbánfalva – Erzsébetkert – Sopron GYSEV pályaudvar

Táv: 45-50 km, szint: 900-1000 m, mi.: kb. 12 óra
Felszerelés: téli-éjszakai túranak megfelelő öltözet, lámpa, melegítő ital, stb.

Túrávezető: MKE, Orbán Imre, 70/942-4410

A túra nem teljesítménytúra, távolság és időkorlát nincs!

22. „Új utakon”

Bükk hegység

Rejtek – Rejtek kőfülke – Hollóstető – Bükk-szentkereszt – Jávor-begy – Febérkőlápa-tető – Lillafüred

Táv: 16 km, szint: 250 m, mi.: 5 óra

Találkozó: 08.15-kor Eger Volán pu.

Túrávezető: KEE, Bónusz György, 20/935-4579

Február

4. „Tátra néző”

Bükk hegység

Szilvásvárads – Kelemen-széke – Katonasírok – Örkő – Örkő-ház – Belpátfalva

Táv: 15 km, szint: 500 m, mi.: 6 óra

Találkozó: 07.00 óra Eger MÁV pu.

Túrávezető: KEE, Bónusz György, 20/935-4579

Akinek van hozzon távsövet !

18. Síelés, túrázás

Szlovák Paradicsom

Közkívánatra és a hagyományokat szem előtt tartva ismét kilátogatunk Mlynky hegyeibe és szakadékos túra útjaira, sí- és szánkózós belyeire. Eddig minden esetben nagyon jók voltak a hóviszonyok. A barátainkat és aki kedves neked hozd el. Ja és a jökedvet se hagyd itthon.

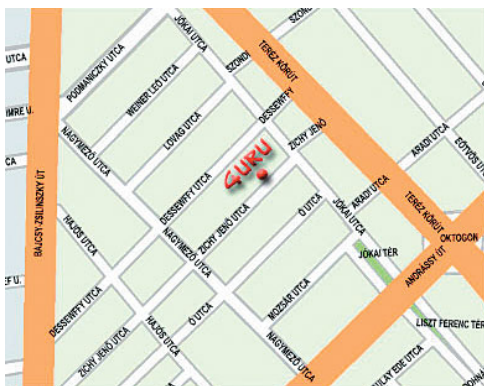
Jelentkezés: KEE, Köves Gyula, 20/326-4943

Túrávezető: KEE, Bónusz György, 20/935-4579

Egyelőre ennyi az ajánlat. A szervezők javában dolgoznak az éves túraterveken, kihasználva a karácsony és szilveszter közötti szabadnapokat. Tehát 2006-ban sem maradunk jobbnál-jobb természetjáró-programok nélkül! ;-)

Egyesületi hírek

MKE klub – 2006-ban új helyre költözik. Nevezetesen a Guru hegyászó és turistabolt alatti pincehelyiségbe, címe pedig: 1066 Budapest, Zichy Jenő u. 44. Minden héten csütörtökön MKE klub mint eddig, de a kezdési időpont megváltozik, ezután 19.00 óra. Minden érdeklődőt szeretettel várunk és elvárunk.

Dornyai fogadó – Lapunk májusi számában, az Északi Zöld jelzésfestés kapcsán bemutattuk a salgói várhoz közeli Dornyai fogadót. Igen rozoga állapotba került épület megmenekül az enyészettől, mivel a szemközti szálloda tulajdonosa fantáziát látva benne, megvásárolta és felújítja. Az új tulajdonos tervei szerint 2006 májusára lesz készen a vendégfogadásra.

A hír *Gonda Istvántól* érkezett, aki a családjával az őszi szünetben látogatott arra és megjegyzi: „*Én eredetileg salgótarjáni vagyok (de 30 éve Szegeden élek), gyerekkoromban igen sokat jártam a turistabázisban, nagyon szép emlékeim vannak a környékről.*”

Tamás kúti ház – Amint ismeretes, a Kárpát Egyesület Eger 2005. évi nagy vállalkozása volt a Bükk Nemzeti Parktól bérbévevett ház rendbehozatala és a természetvédelem, a természetjárás céljait szolgáló átalakítás. Önkéntes munkásaink szinte egész évben dolgoztak és örömmel jelenthetem a ház megújulva, megszépülve elkészült. A KEE egyaránt várja a Bükk hegység szerelmeseit, az idelátogató autós, gyalogos turistákat, diákcsoportokat. (Fotók láthatók a <http://kee.eck.hu> internetes oldalakon.)

Sajnos már a december végi első csoport megérkezése előtt alaposan kifosztották a házat. A megélhetési bűnözők aranybányának nézték vendégházunkat és visszatérően több alkalommal betörték. Kivárták amíg a rendbetétel és feltöltés megtörténik, utána újra jöttek és egyre durvább módszerekkel, még nagyobb rongálást okozva behatoltak a házba. Végül leszerelték a vizes egységek szerelvényeit, ellopták a kályhákat, az áramfejlesztő berendezéseket, szerszámokat, turista eszközöket, konyhai felszerelést, egyszóval mindent, amit csak lehetett. Szomorú vigasz, hogy e mocskos népség rendőrkézre került és a fogdában ücsörögnek. A folytatólagosan okozott és a számlákkal igazolt anyagi kár fél millió forint körüli. Természetesen a valódi káréték ennek legalább a háromszorosa, hiszen tagtársaink tetemes munkáorait is számításba kell vennünk. Csak remélhetjük, hogy ebből a számunkra hatalmas anyagi veszteségből valami meg fog térülni és a tolvaj banda örökre elkerüli vendégházunkat. Bízunk abban, végre nyugodtan fogadhatjuk a tisztességes természetrajongókat.

MKE éves közgyűlése – december 10-én Gánt Gránás turistaházban volt megtartva. Az ígéretes program ellenére a megvalósításról ezidáig nem érkezett ezzel kapcsolatos hivatalos tájékoztató, pedig ebben a lapszámban lenne a helye. Egy nem hivatalos vélemény szerint pedig: *közgyűlés = nyúlzsar esztergálás*. Remélem a szervezők, a vezetőség mielőbb rációfól az előbbi sommás megnyilvánulásra.

WEB – A Kárpát Egyesület Eger internetes oldala alaposan megújult. A webmester, *Bakos Csaba* elmondása szerint a szerény külső rengeteg informatikai újítást tartalmaz. A honlap szolgáltatásai egyaránt kielégítik az egyszerű érdeklődőt és az interaktívításra vágyót is. Ez utóbbi lehetőség csak a regisztrációs procedúrát vállaló számára adott, hiszen beírása azonnal a világhálóra kerül. (<http://kee.eck.hu>)

Minden Kedves Olvasónknak kellemes **karácsonyi ünnepeket** és eredményekben gazdag, sok szép túrában bővelkedő **új esztendőt** kívánunk.

Magyarországi Kárpát Egyesület

Képgaléria

Aki figyelemmel kíséri Lapunk programajánlatát, bizonyára észrevette **Orbán Imre** társunk sajátos túraterveit. Szinte valamennyi tartalmaz olyan pluszt, érdekességet, ami már az első olvasáskor megragadja a figyelmet. Izgalmasnak, látványosnak ígérkeznek, pedig nem hatalmas csúcsmászás a célja. Mindezek ellenére nincs, vagy alig van e túrákra jelentkező. Mivel Imrének egyedül is mehetnéke van, a tervezetnek megfelelően, – kevés kivételtől eltekintve, a vándorlások rendre megvalósulnak. Imre mégsem teljesen magányosan gyalogol, hiszen a fényfelvétel eszköze kíséri. A képeit nézegetve kijelenthetem, igen jól meg vannak egymással. Látásmódja a gondolkodó, a természetet szerető és rendszeresen járó embert tárja elénk. Mostani válogatásunk az ausztriai Alpok tervezett túráihoz próbál kedvet csinálni. *(a szerk.)*

